

Vizet fakasztanak a sziklából

Ki veszi szárnyai alá a magyar karsztkutatókat?

A természetjárók, síelők, mészkőhegységeink vándorai gyakran találkoznak erdei útjaik során szürke overallos, bányászisakos csoportokkal, amelyek csak egy darabig járják a felszínt, aztán aláereszkednek a mélységbe. Egy-egy barlang szája nyeli el őket, vagy függőleges falú kúrtókön, zsombolyokon szállnak alá vékony kötélhágcsóikon. Kezükben karbidlámpa, vállukon kötélsomó, övükben bontócsákány — így indulnak karszt-hegységeink újabb és újabb ismeretlen részleteinek felderítésére. Áldoznak időt és munkát, vállalkoznak veszélyt és fáradságot, csak hogy úttörő részüket lehessen a titokzatos alvilág kifürkészésében.

Egyik legrégebbi szakegyesületünknek, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatnak a tagjai ők valamennyien. Nyolcszázan vannak. Geológusok, bányászok, régészek, mérnökök, ifjú munkások, diákok, tudósok és kétékezi munkások, közöttük öt tanszékvezető egyetemi tanár.

Természetjárás és szakmunka

A karszt- és barlangkutatás részben természetjárás, részben komoly szakmunka. Mint ilyen, a középiskolás kortól az egészen idős korig igen sok természetserető ember szenvedélye. Az iskolázottság, a szakmai végzettség itt nem számít, egy-egy barlangkutató csoporton belül a legkülönbözőbb szakmájú emberek lehetnek megtalálni. A legnehezebb munkát végző bányászok mellett hivatalnokok, műszaki és humán iskolázottságú értelmiségiek, tanárok, sőt művészek vannak a barlangkutatók között. A társulat elnöke Láng Sándor egyetemi tanár, a budapesti tudományegyetem földrajzi tanszékének a vezetője.

A karszt- és barlangkutatás tudományos működési terület; témái az ország távlati tudományos kutatási tervben is szerepelnek. Az egyes országok barlangkutató szerveinek tevékenységét nemzetközi tudományos intézmény, a Barlangtani Unió fogja össze. A karsztkutatásnak ugyanakkor figyelemre méltó ipari és gyógyászati jelentősége is van, népgazdasági haszna nem egy könnyen becsülhető fel.

Ami a tudományos eredményeket illeti, karsztkutatóinknak köszönhetjük mészkőhegységeink belsejének felderítését, a forrásokhoz tartozó vízgyűjtő területek kikutatását, a karsztvízeknek az ipari és a kommunális vízellátás szolgálatába állítását. Nekik köszönhetjük az Aggteleki-hegységben feltárt új nagy barlangrendszerket, a hosszú évek kemény munkájával kibontott hatalmas karsztjáratokat, az aggteleki Béke-barlangot, az égerszói Szabadság-barlangot éppúgy, mint a rendkívüli szépségű ostromosi Rákóczi-barlangot, amelynek egymás fölötti szintjeit páratlan formagazdagságú cseppkőalakzatok díszítik.

Az ősemlék nyomában

A tudományos barlangkutatást a geológusok kezdték meg hazánkban, s a régészek folytatták: céljuk az ősemlék nyomainak felderítése volt. A barlangkutatás feladata során nyert leletekből lehetett először tudományos értékű adatokat szerezni a magyarországi ősemlék életviszonyairól, az akkori éghajlatról és állat- és növényvilágról. Ezekben a feltárási munkálatokban a szakemberek mellett mindenkor jelentős szerepük volt a barlangkutató szövetségével felépített falusi földműveseknek, ipari munkásoknak, bányászoknak és diákoknak.

Igy derült fény a бүlki ősemlék titkára, s legutóbb a nemzetközi tudományos szennamációt keltő vértesszőlősi leletek — a félmillió évvel ezelőtti ősemlék csontmaradványai — is ily módon kerültek napvilágra. Ebből a korból Európában eddig csupán a mauerni emberi állkapocs került elő, amely mellől azonban minden kísérlet hiányzott. Ezzel szemben Vértesszőlősen az őse-

ember egész tanyáját, benne kőeszközeit, vadászszerszámaikat, táplálékának maradványait, tűzhelyét sikerült megtalálniuk a barlangkutatóknak.

A barlangterápia

Jelentős területe a karsztkutatásnak a barlangi levegő gyógyhatásának tanulmányozása. A tudományos vizsgálatok megállapították, hogy a cseppkőbarlangok portmentes, páradús, kalciumtartalmú levegője eredményesen gyógyít bizonyos légzőszervi megbetegedéseket, elsősorban idült hörgőhurutot és asztmát. Igen sok nehéz beteg nyert már enyhülést a Béke-barlang föld alatti szanatóriumában, s a Halimba, Nyírád környéki bauxitbányák dolgozóival hasonló eredményes kísérleteket végeztek a Veszprém megyei Tapolca tavasbarlangjában.

Alkalmassnak látszik légzőszervi betegségek gyógyítására a Mecsekben levő abaligeti és a miskolc-tapolcai barlang is, egészségügyi feltárásuk most van folyamatban. Ez utóbbinak föld alatti gyógyfürdővé való kiépítését ugyancsak a karsztkutatók kezdeményezték.

Az újabbban egyre nagyobb térrel hódító barlangterápia terelte rá a figyelmet a Gellérthegy belsejének gyógytényezőire. Az olaszországi monsummanói barlang-szanatórium 35—37 Celsius-fokos hőmérsékletű levegőjében feltűnő jó eredménnyel kezelik a reumatikus és izületi gyulladással beteget. A Gellérthegy Mátyás-forrás barlangjában 40 fokos a gazdag rádiumemánáció tartalmú levegő; itt olyan kísérletekre nyílna mód, amely számos újabb gyógyászati megfigyelést eredményezhetne és jelentős idegenforgalmi érdeklődést válthatna ki.

A rózsadombi barlangpark

A Budapesten folyó karsztkutatás gazdasági szempontból azért is jelentős, mert kidolgozza a barlangok idegenforgalmi hasznosításának a feltételeit. Nincs még egy másik világbarlang, amely alatt olyan hatalmas barlangrendszer húzódna, mint Budapest mélyén, meghozza hűvös formálta különleges képződményekkel díszítve. A rózsadombi barlangpark rendkívüli vonzerejű lehetne. Budapest idegenforgalmi programjába a történelmi-tudományi vonatkozású barlangi látványokat igen érdemes, színesen lehetne beleszőni — állapította meg dr. Bogsch László egyetemi tanár, a Karszt- és Barlangkutató Társulat társelnöke.

A vízellátásért

Igen nagy jelentősége van a vízellátás céljából végzett karsztkutatásnak. A Bányászati Kutató Intézet és a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet sok esetben vette igénybe a szervezett barlangkutatók segítségét. Egyes hegységek földtani felépítését, szerkezetét a drága mélyfúrásoknál sokkal jobban és sokkal olcsóbban tárják fel a barlangok, és feleletet adnak a föld alatti vízrajzzal kapcsolatos kérdésekre is.

Karsztkutatóinknak köszönhető, hogy teljesen vízszegény vidékeinken hőerőművek, gyártelepek létesülhettek. Az Inota, Ajka, Eger közelébe telepített ipari üzemek vízellátását a karsztkutatók biztosították. Több nagy városunk, így Miskolc, Eger, Veszprém, Keszthely vízellátását ugyancsak barlangkutatók közreműködésével sikerült megoldani. Dr. Kessler Hubert, a Karszt- és Barlangkutató Társulat társelnöke külföldön is sikerrel végzett nagy jelentőségű karsztvízfeltárásokat.

A vízbetörések ellen

Amilyen nagy érték a vízellátás terén a karsztvíz, olyan súlyos gondot jelenthet egyes bányahelyeken. Gazdag szén- és bauxittelepek mentek már

tönkre karsztvíz-betörések következtében, s emberáldozatot is nemegyszer követelt a tárnák elöntő áradat. A barlangkutatók jelentős segítséget nyújtanak a karsztvíz elleni védekezés területén is, sok millió forint értékű munkát végeznek el minden ellenszolgáltatás nélkül.

Társadalmi egyesületük mégis hosszú ideje gazda nélkül van már, és csak viták folynak hovatartozását illetően. Valószínűleg a Természetvédelmi Hivatal főhatósága alá kerül a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, s ez az "összeházasítás" igen szerencsésnek lenne mondható. Mind a hivatal, mind a társulat tiszta szándékkal fűtött, lelkes emberek áll, a közös munka az eddiginél szélesebb körű lehetőségeket nyitna az európai hírnév magyar barlangkutatás előtt.

(a. gy.)

A magyar könnyűipari szakemberek munkája a KGST-ben

A magyar könnyűipar képviselői 32 alkalommal találkoztak és cseréltek ki tapasztalataikat a KGST-hez tartozó többi ország szakértőivel.

A gazdasági együttműködés terén ebben az évszakban fő feladat volt a könnyűipari nyersanyag-szükségletének, a felhasználható nyersanyag-összetételének elemzése, valamint a vegyipar bevonásával a műbörgyártáshoz szükséges festékek, lakkok, szintetikus anyagok választékának bővítése. A gyártásszakosítás kiakítására is megtörténtek az első lépések. Hazánk tíz termékére átvételi és hat termékére átadási érdekeltséget jelentett meg.

A magyar szakemberek részt vettek több szabvány kidolgozásában is.

Az utóbbi időben több olyan kutatás zárult le, amelyekkel együttesen végeztek a különböző országok tudományos intézményei. Ezek közé a témák közé tartozik például a mechanikai és a ragasztási eljárások készülő szövevé nélküli textílianyagok gyártástechnológiájának a kidolgozása, a kikészítési folyamatának automatizálása. A bőriparban új cserzési módszereket vezettek be, új anyagokat és eljárásokat dolgoztak ki a puha bőrök kikészítésére és bővíti a szintetikus cserzőanyagok választéka is.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság közlése szerint a Bodrog vize erősen apadt, mégis harmadfokú árvízvédelmi készültséget tartanak és éjjel-nappal küzdenek a töltéseken az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság dolgozói. Jellemző a Bodrog áradására, hogy a folyó vízének megcsapolása után valóságos kis tenger, mintegy 150 millió köbméternyi víz terül el a Bodrogzugban.

A csütörtöki esőzés valósággal megbénította a közlekedést az áztatott gátakon. A bodrogközi falvakat éjjel-nappal védik Sárospatak környékén.

Meggyorsítják a belvízvédelmi és vízrendezési munkát

A Miniszttertanács nemrégiben határozatban mondta ki, hogy meg kell gyorsítani hazánkban a vízrendezési és belvízvédelmi munkálatokat. A körülbelül 20—25 évre tervezett munkát nagy területen, körülbelül egymillió-háromszázezer hold mezőgazdasági-lag művelt földterületen gyorsított ütemben végzik el. Szászhegyi Pál, a vízügyi főigazgatóság helyettes vezetője sajtótájékoztatóján elmondotta: a Miniszttertanács határozatában megjelölt feladatok között szerepel a többi között az is, hogy a vízgazdálkodási társulatok és a helyi tanácsok a jelenleginél több állami támogatást kapnak. Növelni kell a vízügyi alapot, hogy az érdekeltek vízrendezési és belvízvédelmi fejlesztési munkálatait jórészt állami támogatásból fedezzék. A saját erőből adott hozzájárulást az állam hosszú lejáratú kedvezményes bankhitellel segíti.

A DOLGOZÓK „BÁNKI DONÁT” GÉPIPARI TECHNIKUMA Budapest, XIII., Váci út 21. Telefon: 208-464 1967 MÁRCIUS HOBAN AZ ALÁBBI TANFOLYAMOKAT INDÍJTJA: RAJZOLVASÓ TANFOLYAM (Szakmunkások részére) KAZAMFÜTŐ ÉS KEZELŐ LÉGKOMPRESSZOR KEZELŐ HÜTŐGÉP KEZELŐ JELENTKEZÉS ÉS FELVILÁGOSÍTÁS A FENTI CIMEN

A főváros lakosságának tiszteletadása Kodály Zoltán ravatalánál

Pénteken délelőtt az Akadémia gyászpompába öltözött előcsarnokában, ahonnan egykor Arany Jánost temették, ravatalozták fel Kodály Zoltánt. Az Akadémia székházának főbejáratát hatalmas gyászdrapéria borította, a márványlépcsők előtt kandelaberek égtek. A fekete szőnyeggel és drapériákkal borított előcsarnok közepén állították fel a ravatalt, amelynek egyik oldalán az elhunyt legközelebbi munkatársai, az Akadémia népszerű kutató csoportjának tagjai tisztelegtek utólagja mesterük előtt. Az előcsarnokot elborították a megemlékezés virágai, hazai és külföldi hivatalos és társadalmi szervezetek, tudományos és zenei intézmények, iskolák, jóbarátok, tisztelők koszorúit. A ravatal előtt kétoldalt a Liszt Ferenc Zenemű-

vészeti Főiskola és a Bartók zenei szakiskola növendékei álltak sorfalat.

Negyed 12-kor helyezték el Kodály Zoltán erekloporsóját a ravatalon, eléje tették bíborvankoson az elhunyt kitüntetéseit. Az özvegy és a gyászoló család fehér szegfűkoszorújával borított koporsót Kodály Zoltánné és a legközelebbi hozzátartozók kísérték a ravatalhoz.

Elsőnek Szirmai István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, és Ilku Pál, a Politikai Bizottság póttagja, művelődésügyi miniszter fejezték ki részvétüket és helyezték el a Központi Bizottság és a kormány koszorúit a ravatalon. Utána Rusznay István, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és Erdély-Grúz Tibor főtitkár tolmácsolta az Akadémia részvétét és koszorúzták meg a ravatalt. A magyar zenei élet vezetőinek küldöttsége

járult ezután a ravatal elé: Szabolcsi Bence akadémikus, a Zeneművészeti Főiskola professzora, a Bartók Archivum igazgatója, Barna Andrásné, a Művelődésügyi Minisztérium zenei osztályának vezetője, Tóth Aladár és dr. Palló Imre, az Operaház volt igazgatója és Sárai Tibor, a Magyar Zeneművészek Szövetségének főtitkára tisztelegtek a halott mester előtt.

Délben megkezdődött Budapest népének elvonulása Kodály Zoltán ravatala előtt. Ezek vetettek búcsúpillantást a ravatalra, fejezték ki tiszteletüket a nagy alkotó előtt. A gyászoló közönség soraiban róttá le a kegyelet adóját a Budapesten akkreditált külföldi képviselők több vezetője és tagja is. A végeláthatatlan sorok felvonulása a délutáni órákban ért véget. Ezután az szállították a koporsót a Farkasréti temető ravatalozójába.

A külföld részvéte

Kodály Zoltán emlékének áldoz Tjyhon Hrennyikov, a szovjet zeneszerzők szövetségének vezetője a pénteki Pravda-ban. Kodály alkotásai — írja — ékkövek a világ színházainak, szimfonikus zenekarainak, kórusainak, hangszeres együttesének és szólóistának műsorában. Befejezésül arra emlékezik a Pravda cikke, hogy a szovjet zenei élet többször is vendégül látta Kodályt, „a kiváló zeneszerzőt és igen bölcs embert; műveit mindig hálás elismeréssel és szeretettel hallgatják” a Szovjetunióban.

Kodály halála a zeneművészet hatalmas, pótolhatatlan vesztesége — jelentette ki Hrennyikov pénteki sajtótervezetében. „Neve örökké élni fog a XX. század kultúrájának legnagyobbjai között” — mondta, majd hozzáfűzte: „A szovjet zenei élet minden újdonsága érdekelte, sok szovjet zeneszerző többször is kérte a nagy magyar zeneszerző tanácsait.” Beszédét így fejezte be Hrennyikov: „Kodály Zoltán ragyogó emléket örökké megőriztük.”

Ivan Martinov, a szovjet zeneszerzők szövetségének titkára így nyilatkozott Kodályról: „Költő volt a szó legnemesebb értelmében.” Pjotr Szavincev, a szövetség titkára ezt mondta: „Minden találkozásunk vele ünnep volt. A fardhatatlan alkotó a művészet szolgálatát egységben látta a társadalom szolgálatával.”

Moszkvai nagykövetségünkön, a zeneművész-szövetségünk és Kodály özvegyénél számos szovjet zeneművész fejezte ki táviratban részvétét.

Rogyion Scedrin, a szovjet zeneszerzők szövetségének titkára és Izrael Nyesztevdencs, zenetörténész Budapestre érkezett, hogy részt vegyen Kodály temetésén.

Sok újabb külföldi részvététávirat érkezett Kodály Zoltánnéhoz, Ilku Pál művelődésügyi miniszterhez, Rusznayak

Istvánhoz, az Akadémia elnökéhez, és a Magyar Zeneművészek Szövetségéhez.

Részvététáviratot küldött Furcva asszony, a Szovjetunió művelődésügyi miniszterre, Klaus Gysi, az NDK művelődésügyi miniszterre, Kazimierz Rusinek, lengyel művelődési és művészetügyi miniszterhelyettes, Dumitru Turcu, budapesti román nagykövet, és Erdem Olavi Raustila, budapesti finn nagykövet, aki a közelmúltban magas finn kitüntetéssel adott át Kodálynak. Megindult hangon méltatja a magyar zene nagy képviselőjének munkásságát René Maheu, az UNESCO főigazgatója. Szergej Romanovszkij, a Szovjet Külföldi Kulturális Kapcsolatok Állandó Bizottságának elnöke, mint a magyar nép kiváló fiáról, és az egyetemes emberi kultúra jelentős alakjáról, emlékezik meg Kodály Zoltánról.

Művészek, zeneszerzők, zenetudósok egész sora nyilvánította részvétét, köztük Ernest Ansermet, Doráti Antal, Igor Markevics, Rajter Lajos, Victor de Sabata, dr. Erich Schenk, Starker János, Isaac Stern, Loranzo-Bona Ventura és Gloria Lanni. Részvététáviratot küldött az UNESCO és az UNESCO közeli Nemzetközi Zenei Tanács, a Nemzetközi Népzenei Tanács, amelynek Kodály elnöke, az oxfordi egyetem, amelynek tiszteletbeli doktora volt. Részvétét nyilvánította az Ifjúsági Körusok Európai Szövetsége, az interlocheni Művészeti Akadémia, az olasz Gioventu Musicale, a kubai zenészek szövetsége, a bolgár, a csehszlovák, a jugoszláv, a lengyel és a román zeneszerzők szövetsége, a lipcei Tamás templom nagyműltű kórusa, a leningrádi egyetem énekkara, a szlovák filharmonia ének- és zenekara. A Magyar Állami Népi Együttes Skandináviában turnézó tagjai ugyancsak táviratban fejezték ki fájdalukat és együttérzésüket.

Előjegyzési rendszer új típusú bútoroknál

Új szolgáltatásokat vezet be a bútorkereskedelem

Péntek délelőtt mutatta be a Magyar Sajtó Házában a Belkereskedelmi Minisztérium lakberendezési bizottsága a bútor- és lakberendezési újdonságokat. Náday György, a bizottság elnöke beszámolt az elmúlt év munkájáról és ismertette a terveket.

Az idén 44-re nőtt az országban a lakberendezési áruházak száma, s rövidesen Nyíregyházán, Pásztón és a fővárosban, a József Attila lakótelepen nyílik meg új áruház. A kereskedelem egyik fő feladata a szolgáltatások körének növelése. Budapest és a vidék néhány üzletében megkezdődik az előjegyzési rendszer bevezetése az új típusú bútoroknál. A lakberendezési bizottság tervei között szerepel, hogy minden lakberendezési tárgyval kapcsolatosan megfelelő tanácsot tudja-

nak a szaküzletekben adni a vásárlóknak. Segítséget kíván a kereskedelem nyújtani a bútorok javíttatása terén is. A garanciális javításokat végző kisipari szövetkezetek minden egyéb javítást is elvállalnak. Kísérletként Budapest és három vidéki városban új szolgáltatást vezetnek be: a vásárlók kívánságára asztalos szakemberek állítják össze, illetve szerelik fel a vevő lakásában a bútorokat.

Augusztusban kerül megrendezésre az „Otthon 1968” a városligeti lakberendezési pavilonban, ahol a lakószobák és kárpitos bútorokon kívül korszerű fürdőszobákat, konyhákat és előszoba berendezéseket, gyertyatartókat és virágállványokat is bemutatnak és a bemutatott bútorokra előjegyzéseket vesznek fel.

(f. f.)